

Malmö högskola

Lärarytbildningen
Kultur, Språk, Medier

Examensarbete

10 poäng

”Det värkar vara ett bra språk att kunna”

(enkätsvar; elev, skolår 6)

*elevs attityder till tyskundervisningen i en svensk grundskola och en
gymnasieskola*

”It hurts to be a good language to know”

*pupils’ attitudes towards their education in German at a Swedish compulsory school
and an upper secondary school*

Astrid Arkel

Sammandrag

Föreliggande arbete utreder genom enkätundersökningar, utförda på en grundskola och på en gymnasieskola, elevers attityder till sin tyskundervisning. Centrala frågor är: vilka faktorer styrs elever av när de gör sitt språkval; hur ser elever på sin tyskundervisning; vilka mål har elever när de lär sig tyska; varför slutar elever studera tyska efter grundskolan? Av enkätsvaren framgår att elever har en generellt positiv inställning när de väljer att läsa tyska men att valet av språk i stor utsträckning styrs av tillfälligheter; att de tröttnar alltmer på sin tyskundervisning under studietidens gång; att de lägger störst vikt vid att lära sig muntliga färdigheter samt efterfrågar en variationsrik undervisning; att de avbryter sina språkstudier när studiebördan blir för stor. Mina slutsatser är att elever inför sitt språkval måste upplysas om vad det innebär att läsa ett specifikt språk samt om vad som förväntas av dem under studierna; att samarbetet ämneslärare emellan måste intensifieras, framförallt på gymnasieskolan; att trots de moderna språkens uppvärdering i den framtida gymnasieskolan tyskan kommer att vara utsatt för hård konkurrens av andra språk. Därför måste det tyska språket göras mer attraktivt i elevernas ögon.

Nyckelord: elevattityder, meritpoäng, moderna språk, tyska, tyskundervisning, språkval.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund och problemområde.....	4
1.2 Syfte och frågeställning	5
2. Litteratur och tidigare forskning	6
3. Metod	9
3.1 Val av undersökningsmetod.....	10
3.2 Planeringsfasen.....	10
3.2.1 Urval.....	11
3.2.2 Datainsamlingsmetod.....	11
3.3 Insamlingsfasen.....	13
3.4 Analysfasen.....	14
4. Resultat och analys av enkätundersökningen	14
4.1 Enkätanalys: grundskolan skolår 6/7/8/9.....	15
4.2 Enkätanalys: gymnasieskolan årskurs 1, tyska steg 3 och årskurs 2, tyska steg 4.....	19
4.3 Enkätanalys: gymnasieskolan årskurs 1 och 2, tyska steg 1 och tyska steg 2.....	22
4.4 Enkätanalys: gymnasieskolan årskurs 1, annat modernt språk än tyska, steg 1.....	25
4.5 Sammanfattning av enkätundersökningen.....	28
5. Diskussion	30
5.1 Resultatdiskussion och slutsatser.....	30
5.1.1 Vilka faktorer styrs elever av när de gör sitt språkval?.....	30
5.1.2 Hur ser eleverna på sin språkundervisning?.....	31
5.1.3 Vilka mål har elever när de lär sig ett främmande språk?.....	32
5.1.4 Vilka orsaker föreligger när elever som haft tyska på grundskolan väljer att läsa ett annat språk än tyska på gymnasieskolan?.....	33
5.2 Metoddiskussion.....	34
5.3 Slutsatser för mig som blivande tysklärare.....	34
Referenser	36
Bilagor	37
Bilaga 1.....	37
Bilaga 2.....	39
Bilaga 3.....	41
Bilaga 4.....	43
Bilaga 5.....	45

1. Inledning

1.1 Bakgrund och problemområde

Om språkintresset är en fråga om mode dvs. kommer och går i olika intervaller under ett tidsperspektiv så kan man nog påstå att *moderna* språk är ”ute” för tillfället. Att så är fallet speglas inte minst av massmedia som regelbundet rapporterar om ett fallande språkintresse bland svenska elever; om elever som hellre väljer praktiska ämnen som t ex bild, drama, matlagning framför tidskrävande och teoretiska språkkurser. Det handlar oftast om ett taktiskt val, då eleverna kan tillgodoräkna sig samma poängantal för de kurser som inte kräver lika stor arbetsinsats som det gör för språkkurser.¹ Dessa rapporter i media tyder på att flertalet elever väljer den enklare vägen. Varför satsa mer energi än nödvändigt för att få godkända slutbetyg? Det var en fatal missbedömning och kortsiktighet av landets politiker när detta system framröstades och därmed undervärderade så viktiga ämnen som moderna språk!

Det verkar som om ämnet tyska har kommit in i en ond cirkel, på alla nivåer: från grundskola till högskola och universitet. För att fylla sina platser erbjuder tyska institutionen i Lund kurser i nybörjartyska. Under min studietid där, har vi studenter ofta fått höra av lärarna att institutionen sänkt kraven gradvis, då man annars befarade ett allt för stort avhopp bland studenterna. Farhågorna besannades och många fullföljde inte sina tyskstudier. En intressant jämförelse är att det i dagsläget i Sverige enbart finns 1000 tyskstudierande på högskolenivå medan det finns ca. 4000 studenter som läser svenska i tysktalande länder.²

Även kurserna i moderna språk på gymnasieskolan är allt annat än välbesökta. Av alla elever i Sverige som började läsa tyska i grundskolan är det enbart 15% som läser tyska i årskurs 2. Alltfler elever väljer att inte fortsätta med sitt språkval från grundskolan utan börjar läsa ett nytt språk under gymnasieskolan. Men även här visar det sig att många elever inte fullföljer sina språkstudier utan hoppar av kursen under det första året. Enbart 7% av alla elever har läst mer än ett år tyska på gymnasiet. Dessa siffror framgår ur en rapport Skolverket publicerade år 2003.³

---

¹ Sigrid Dentler, Marianne Molander Beyer, Staffan & Thorson: *Goddag enfald eller välkommen mångfald...?* LMS Lingua4 – 2003, http://www.lms-riks.se/tids/ling_txt/sid24_30_lingua4_03.pdf; 2007-01-27

² Olle Käll: *Hur behålla språkkompetensen i Sverige?*, LMS Lingua3 – 2006, http://www.lms-riks.se/tids/ling_txt/sprakkompetens.pdf; 2007-01-27

³ Sigrid Dentler, Marianne Molander Beyer, Staffan & Thorson: *Goddag enfald eller välkommen mångfald...?* LMS Lingua4 – 2003, http://www.lms-riks.se/tids/ling_txt/sprakkompetens.pdf; 2007-01-27

För att ämnet tyska skall bli konkurrenskraftigt måste det sättas in resurser. Men vilka insatser krävs? Om man tillåter sig att se på ämnet tyska som en produkt och eleven som konsument så är det den senare som måste tillfrågas om vilka krav som skall ställas på produkten så att den blir så attraktiv som möjligt. En produkt som kräver stora insatser i form av energi och tid måste ha egenskaper som mycket god kvalitet, vara användbar i olika sammanhang, hålla i många år och få konsumenten att känna sig komfortabel i olika situationer och sammanhang.

Som blivande tysklärare vill jag få inblick i hur den aktuella uppfattningen om ämnet tyska är bland eleverna. Min undersökning skall förhoppningsvis kunna ge mig en fingervisning om hur jag kan kommunicera ämnet tyska på ett sätt som tilltalar eleverna.

I föreliggande uppsats vill jag inte fördjupa mig huruvida elevernas språkkunskap i tyska har utvecklats till det sämre eller varför antalet elever sjunkit så drastiskt under de senaste decennierna. I stället vill jag lägga tyngdvikten på elevernas egen syn på sina språkstudier. Jag vill närmare undersöka vilka faktorer som kan styra elevernas språkval i grundskolan och vad som motiverar dem att fortsätta att läsa tyska. Av vidare intresse är också att utröna varför elever som läst tyska på grundskolan har valt att läsa ett annat främmande språk på gymnasieskolan.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med föreliggande uppsats är att undersöka elevers inställning till sina språkstudier i tyska både på grundskolan och på gymnasieskolan. Arbetet skall belysa vilka förväntningar eleverna hade innan de påbörjade sina tyskstudier och till vilken grad deras förväntningar blivit uppfyllda. Jag vill identifiera var elevernas missnöje med tyskundervisningen ligger för att få vägledning om hur jag kan fördjupa eller återskapa elevernas intresse för det tyska språket. Vidare vill jag kartlägga vilka orsaker som föreligger när elever som läst tyska under grundskoleåren väljer ett annat språk på gymnasieskolan.

Följande frågor är således intressanta för mitt arbete:

- Vilka faktorer styrs elever av när de gör sitt språkval?
- Hur ser elever på sin språkundervisning?

- Vilka mål har elever när de lär sig ett främmande språk?
- Vilka orsaker föreligger när elever som haft tyska på grundskolan väljer att läsa ett annat språk än tyska på gymnasieskolan?

2. Litteratur och tidigare forskning

Med anledning av att språkintresset bland eleverna minskat, har Bergseth och Edlert på Skolverkets uppdrag genomfört en attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola.⁴ Undersökningen, från år 2003, bygger på intervjuer med elever från grundskolans senare år och gymnasieskolan, föräldrar, personal och beslutsfattare i grundskola och gymnasieskola. Bergseths och Edlerts arbete fokuserar på elevernas val av språk, vad som motiverar dem att välja ett språk och vad som får dem att hoppa av ett språk. Undersökningen visar att samtliga målgrupper anser att engelskan är det viktigaste bland de främmande språken att kunna. Generellt har tyskan en negativ ställning såväl bland eleverna som hos föräldrarna. Elever som varit nära att hoppa av sitt språkval har i stor utsträckning haft föräldrar som övertalat dem att fortsätta och som hjälpt dem med läxorna. Avhoppet har varit större bland elever som inte haft stöd från föräldrarna.⁵ Författarna menar att många elever gör ett negativt val när de väljer spanska framför tyska eller franska då de senare anses vara svåra/fula språk.⁶ Viktigast för eleverna när de lär sig ett språk är framför allt förmågan att göra sig förstådd. Att elever nöjer sig med denna språkkunskap anser Bergseth och Edlert stå i kontrast till lärarnas uppfattning om vilken kunskapsnivå eleverna behöver uppnå. Detta anser Bergseth och Edlert vara en av anledningarna till att många elever hoppar av sina språkval när de känner att det blir för svårt.⁷

En något nyare studie om språkval i grundskolan har Micke Jackson genomfört i sitt examensarbete *Deutsch macht Spaß!* Jacksons undersökning bygger på enkäter som besvarades av elever som valt att läsa tyska eller spanska i grundskolan samt en elevintervju och en lärarintervju. Av studien framgår ett tydligt mönster att det är semesterresor som är

---

⁴ Bergseth Elsa & Edlert, Maria: *Attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola, Resultat av en kvalitativ undersökning*; Andreas Lund & Co AB; Myndigheten för skolutveckling; Stockholm, 2003.

⁵ Ibid., s.81

⁶ Ibid., s.78f.

⁷ Ibid., s.80

avgörande när eleverna står inför sitt språkval. De elever som läste spanska motiverade sitt val med att spanska låter mer romantiskt och vackert i jämförelse med tyskan som har en bestämd och hård klang. Även föräldrarnas attityd påverkade elevernas språkval. Jackson påpekar att Tysklands negativa roll under andra världskriget var en av orsakerna till att eleverna valde bort tyska.⁸ När det gäller i vilken utsträckning eleverna använt sina språkkunskaper under fritiden visade det sig att hälften av tyskeleverna hade haft nytta av sina kunskaper medan ingen av spanskeleverna hade använt språket.⁹ Författaren diskuterar problematiken att elever – i hopp om att få högre betyg- väljer ett nytt språk i gymnasieskolan. För att motverka denna trend föreslår han att grundskolan värderar språkstudier högre.¹⁰ Ytterligare en aspekt tas upp i arbetet: tysklärarens roll. I enlighet med kursplanen bör tyskläraren lägga tyngdvikten på muntlig kommunikation och ej så mycket på grammatik- och stavfel. Jackson poängterar vikten av att ge eleverna möjligheter och därmed även glädjen att använda språket aktivt i klassrummet.¹¹

I sin doktorsavhandling *Erwerbsphasen, Entwicklungssequenzen und Erwerbsreihenfolge, Zum Erwerb der deutschen Verbalmorphologie durch schwedische Schülerinnen und Schüler* har Christine Fredriksson genom en omfattande undersökning påvisat vilken nytta grammatikundervisningen egentligen har i skolan. Resultaten visar att den språkliga kompetensen i ett främmande språk kan liknas vid en infödd talares först efter sex års språkundervisning. Fredriksson betonar också att tillgången till moderna språk i skolan orienterar sig efter samhällets efterfrågan och det nationella behovet. Stort inflytande har även den enskilde elevens och dennes föräldrars inställning till moderna språk. Även om skolan ger eleverna goda förutsättningar att lära sig ett främmande språk så finns tendensen i hela Sverige att alltför många elever avbryter sin språkundervisning i grundskolan eller inte ens påbörjar den.¹² Fredriksson hänvisar till Edlerths och Bergseths undersökning¹³ från år 2003 som visar att tyska har lägst status bland de moderna språken hos eleverna. Det framgår tydligt att språket tyska och Tyskland väcker negativa associationer. Även om Fredrikssons undersökningsgrupp består av elever som har valt tyska så menar hon att den allmänt negativa inställningen i samhället märks då inte ens nybörjargruppen kände stor entusiasm inför sitt

---

⁸ Jackson, Micke: *Deutsch macht Spaß!*; Examensarbete 10 poäng; Malmö högskola, lärarutbildningen, höstterminen 2005; s. 27

⁹ Ibid. s.28

¹⁰ Ibid. s.32

¹¹ Ibid. s.34

¹² Fredriksson, Christine: *Erwerbsphasen, Entwicklungssequenzen und Erwerbsreihenfolge, Zum Erwerb der deutschen Verbalmorphologie durch schwedische Schülerinnen und Schüler*; s. 22

¹³ Ibid. s.23

språkval. En annan aspekt författaren tar upp är den socioekonomiska. En väsentlig roll för elevens inlärningsförmåga spelar den familjära bakgrunden d v s miljön eleven växer upp i.¹⁴ Fredriksson menar vidare att åldern har stor betydelse för hur snabbt och framgångsrikt eleverna lär sig de olika strukturerna i ett språk. Att ta till sig ett accentfritt uttal försvåras efter 6 till 8 års ålder. För de grammatiska strukturerna verkar puberteten/15 -årsåldern vara gränsen, då eleven inte längre når modersmålnivån. Vuxna tillägnar sig snabbare syntax och flexionsmorfologi än barn. Barn däremot har lättare för att lära sig uttalet. Processen hur man tillägnar sig ett främmande språk - Fredriksson avser här den omedvetna språkinläringen - verkar huvudsakligen vara beroende av ålder när det gäller uttal, mindre beroende när det gäller grammatiken.¹⁵

Hur den språkliga situationen ser ut i grundskolan och på gymnasieskolan skriver Per Malmberg om i sin skrift för Skolverket *De moderna språken i grundskolan och gymnasieskolan från 1960 och framåt*. För att kunna förstå de moderna språkens ställning idag måste man få en överblick över de moderna språkens utveckling i skolan i ett längre perspektiv.¹⁶ I och med Lgr 62 var det inte längre möjligt att välja två språk parallellt med engelskan. Timantalet för tyskan reducerades. Franskan som alltid haft en svagare ställning i den svenska skolan än tyskan fick ett högre timantal i veckan och de båda språken blev i detta avseende likställda. För att göra B- språken (franskan och tyskan) mer attraktiva för eleverna infördes det vid sidan av normalkursen även en mindre kurs med färre undervisningstimmar.¹⁷ Med Lgr 69 reducerades undervisningstimmarerna för tyska och franska ytterligare. Trots många kritiska röster inom lärarkåren dröjde det ända fram till Lpo 94 innan regeringen satsade på en förstärkt ställning för de moderna språken i skolan. Motiveringen var att det ”ökande internationella samarbetet skärper kraven på bredare och bättre språkkunskaper”.¹⁸ Malmberg påpekar att även om det i dagsläget är svårt att avgöra om en förstärkning av språkprogrammet har haft betydelse för en generell standardhöjning så är det många fler elever som läser ett B-språk än tidigare.¹⁹ För att anpassa sig till grundskolan var det nödvändigt att även reformera gymnasieskolan. Gymnasieskolan fick sin nya utformning genom två tätt inpå varandra följande läroplaner: Lgy 65 och Lgy 70. Det görs här fortfarande

---

¹⁴ Ibid. s. 24

¹⁵ Ibid. s.29

¹⁶ Malmberg Per: *De moderna språken i grundskolan och gymnasieskolan från 1960 och framåt*; Skolverket, 2000.

¹⁷ Ibid., s.6

¹⁸ Ibid., s.8

¹⁹ Ibid., s.9

en klar åtskillnad mellan två- och treåriga linjer vad gäller språkutbudet. Lättare kurser fanns att tillgå på de tvååriga utbildningarna medan språkundervisningen på de treåriga linjerna var mer teoretiskt utformade.²⁰ Malmberg tar upp frågan om en timmässig förstärkning för B-språken med Lpo 94 har stimulerat fler elever att fortsätta att läsa språk på gymnasieskolan. Det verkar dock inte så då antalet elever som väljer moderna språk på gymnasieskolan snarare pekar nedåt. Ett undantag är ett växande språkintresse bland elever som läser spanska steg 1 och steg 2. Däremot har, om man jämför med tidigare läroplaner, antalet elever som läser ett B- språk ökat. Avhoppet är visserligen stora men om man har det ökande elevantalet i åtanke så slutför fler elever sina språkstudier jämfört med innan Lpo 94 infördes.²¹

I promemorian *Förslag till ändrade regler för tillträde till högre utbildning* från år 2007 presenterar Utbildningsdepartementet förändringar för sökande från gymnasieskolan till högre utbildning.²² Man understryker betydelsen av att kunna flera språk då ”goda språkkunskaper är relevanta såväl för högskoleutbildningar som för yrkes- och samhällslivet för övrigt.”²³ Utbildningsdepartementet föreslår att betyg i meritkurser ska kunna ge upp till maximalt 2,5 meritpoäng. Meritpoäng ska kunna fås i följande meritkurser: moderna språk steg 3, dessutom i bl.a. italienska, ryska, kinesiska, engelska, matematik och områdeskurser.²⁴

Syftet med de ändrade tillträdesreglerna är att försöka vända utvecklingen till att allt fler elever väljer att läsa språk. Man påpekar att en av anledningarna till att Lpo 94 infördes var att få de allra flesta eleverna att läsa ytterligare ett språk utöver engelska. Nästan 80% av eleverna i skolår 7 läser ett modernt språk. Dock är det bekymmersamt att en fjärdedel av dessa elever avbryter sina språkstudier i förtid.²⁵

3. Metod

Uppsatsens syfte är att undersöka elevers attityder gentemot tyskan och tyskundervisningen. Min intention med föreliggande arbete är inte att göra anspråk på att vara representativ för andra skolor utan analysen gäller enbart de nedan angivna skolorna.

Att samma undersökning på andra skolor skulle ge liknande resultat är dock fullt tänkbart.

---

²⁰ Ibid., s.21f.

²¹ Ibid., s.24

²² Promemoria: *Förslag till ändrade regler för tillträde till högre utbildning*; Utbildningsdepartementet, Regeringskansliet, 2007; 2007-02-23;

²³ Ibid., s.11

²⁴ Ibid., s. 12

3.1 Val av undersökningsmetod

För mitt arbete har jag valt att använda mig av en kvalitativ forskningsansats. Då jag är intresserad av att kartlägga elevernas syn på sin tyskundervisning, deras sätt att reagera på den, t ex om de vill fortsätta läsa tyska på gymnasieskolan eller inte, är detta arbetssätt rimligt.²⁶

Jan Hartman visar på skillnaden mellan kvalitativ och kvantitativ forskning med förklaringen:

Kvalitativa undersökningar karakteriseras av att man försöker nå förståelse för livsvärlden hos en individ eller en grupp individer.[...] Kvantitativa undersökningar söker den numeriska relationen mellan mätbara egenskaper.[... Med kvalitativa undersökningar försöker ...] man nå en förståelse för den livsvärld människor har, det sätt de ser på sig själva och på sin relation till sin omgivning.²⁷

För att kunna genomföra en undersökning på ett vetenskapligt sätt måste forskaren följa bestämda regler. Detta är nödvändigt då uppläggningsen av undersökningen måste rättfärdigas dvs. forskaren måste kunna förklara varför han eller hon gör undersökningen på ett visst sätt. Jag har i föreliggande arbete valt att följa den traditionella synen på forskningsprocessen, den analytiska induktionen.²⁸ Arbetssättet innebär att man undviker att teoretisera medan man samlar in data, då man inte vill påverka respondenterna. Processen delas in i tre faser: planerings-, insamlings-, och analysfasen.²⁹

3.2 Planeringsfasen

Planeringsfasen består av två viktiga moment. Först och främst var det viktigt för mig att få klarhet i vad jag ville undersöka och om vem. Därefter formulerade jag syftet och mina frågor som kom att styra hela undersökningen. Nästa steg var att utforma min undersökning, vilket innebar att tänka ut på vilket sätt jag bäst kunde få trovärdiga svar på mina frågor. Informationskällan jag valde i föreliggande arbete var elever från två olika skolor, en grundskola och en gymnasieskola.³⁰

---

²⁵ Ibid.

²⁶ Trost, Jan: *Enkätboken*; Studentlitteratur, Lund, 2001; s.22

²⁷ Hartman, Jan: *Vetenskapligt tänkande, Från kunskapsteori till metodteori*; Studentlitteratur, 2004; s. 273

²⁸ Ibid., s.275

²⁹ Ibid., s.277

³⁰ Ibid., s.278

3.2.1 Urval

Jag valde att inrikta mig på eleverna i skolår 6, 7, 8, 9 och årskurs 1 och 2 på gymnasieskolan som läser tyska steg 1 och steg 2, årskurs 1 och årskurs 2 som läser tyska steg 4 samt årskurs 1 på gymnasieskolan som läser steg 1 i andra språk än tyska.

Enkätundersökningen genomfördes på två olika skolor. Den ena är en medelstor F-9 skola belägen i södra Sverige. Det är en etniskt homogen skola, ett fåtal elever har invandrarbakgrund. Valet av skola var givet då jag de sista två terminerna under min lärarutbildning genomfört min verksamhetsförlagda tid - VFT - här. Skolan består av ca.750 elever.

Den andra skolan jag valde för min undersökning är en gymnasieskola inom samma geografiska område som grundskolan. Elevantalet i skolan är ca. 950. Gymnasieskolan erbjuder eleverna naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga program. Tyska undervisas från steg 1 till steg 4. Anledningen till att jag valt denna skola var att jag undervisat i tyska här under några månader. Elever har huvudsakligen sin bakgrund i den svenska medelklassen och många elever har sökt sig hit från ovan nämnda grundskola. Det var viktigt för mig att inkludera elever som läst tyska på grundskolan men som valt att läsa ett annat språk på gymnasieskolan i min undersökning, då jag ville få reda på vilka orsaker som förelåg varför de hoppade av tyskan.

För att få ett bredare underlag för mitt arbete hade jag med fördel kunnat utföra enkätundersökningen på ytterligare en grundskola. Men då min önskan för framtiden är att få undervisa på gymnasieskolan är resultatet av enkätundersökningen här av större intresse för mig. Till följd av tidsbrist och det stora datamaterial som utgörs av gymnasieelevernas enkäter, begränsade jag på detta sätt min undersökning.

3.2.2 Datainsamlingsmetod

För att uppfånga elevers attityder gentemot sina språkstudier på grundskolan och gymnasieskolan har jag som tidigare nämnts valt att använda mig av enkäter. Till skillnad från den tidigare nämnda attitydundersökningen av Bergseth och Edlert har jag avstått från att använda mig av intervjumetodiken. En sådan hade visserligen gett ytterligare djup för min undersökning men samtidigt medfört ett alltför stort material att bearbeta för den korta tid jag haft till mitt förfogande.

Undersökningens *reliabilitet* och *validitet* är en mycket viktig fråga i enkätsammanhang. Med *reliabilitet* menas att om en undersökning upprepas skall en ny mätning ge samma resultat som den förra för att vara tillförlitlig.³¹ Ett problem i detta avseende är att man förutsätter att en undersökningssituation är den andra lik. Visserligen kan frågorna vara identiska men många faktorer kan påverka undersökningens resultat. I föreliggande undersökning kan svaren antingen utfalla positivt eller negativt beroende på hur elevens sinnesstämning är för dagen. Med *validiteten* i en undersökning avses att en bestämd fråga verkligen mäter det den skall mäta.³² Det är viktigt att utforma frågorna på ett sådant sätt att undersökningens frågeställning besvaras. Undersökningens *reliabilitet* och *validitet* är beroende av varandra när ett stort antal av respondenterna har missuppfattat frågan. *Reliabiliteten* kan dock vara hög och *validiteten* låg när undersökningen mäter något annat än vad den avser att mäta.³³ För att *reliabilitet* och *validitet* skall vara så hög som möjligt har jag strävat efter att genomföra min undersökning under så likartade omständigheter som möjligt. Respondenterna i skolorna jag valt för min studie är socioekonomiskt och etniskt homogena så att kravet på *reliabilitet* tillgodoses.

Enkäterna omfattar 5 till 9 frågor och är av kvalitativ karaktär. Jag har valt att enbart ställa öppna frågor, dvs. frågor utan svarsalternativ. Jag bedömer att frågorna är kortfattade och enkelt formulerade så att de inte bör kunna misstolkas. Vidare ansåg jag det vara viktigt att anpassa mina frågor till respektive åldersgrupp dvs. frågorna i enkäterna för grundskoleeleverna skiljer sig något från frågorna till gymnasieskoleeleverna.³⁴ Undersökningen består av 2 olika formulär för grundskoleelever, ett för elever skolår 6,7, 8 och ett för elever skolår 9. Detta fann jag nödvändigt, då elever i skolår 9 står tätt inför valet om de skall fortsätta med ämnet tyska på gymnasieskolan. För gymnasieskoleeleverna sammanställde jag 3 olika formulär, ett för elever som läser tyska steg 1 och steg 2, ett för elever som läser tyska steg 3 och steg 4 och ett formulär för elever som läst tyska på grundskolan men som valt att läsa ett annat främmande språk på gymnasieskolan.³⁵

---

³¹ Trost, Jan, s.59

³² Ibid., s.61

³³ Ibid., s.61

³⁴ se bilaga 1-5

3.3 Insamlingsfasen

Inför datainsamlingen bad jag såväl rektorerna som klasslärarna om tillstånd att utföra min undersökning. Eleverna har svarat anonymt och frivilligt på enkätfrågorna. Därför har inte anledning funnits att inhämta tillstånd från vårdnadshavare. Jag har varit personligen närvarande när enkäterna besvarades med undantag av de språkklasser som undervisas i annat språk än tyska dvs. årskurs 1 på gymnasieskolan steg 1. Fördelen med att vara närvarande var att jag kunde inhämta svaren utan tidsfördröjning.

På grundskolan genomfördes enkätundersökningen efter det att jag avslutat min verksamhetsförlagda tid, VFT, där 50 av sammanlagt 54 elever som läser tyska på skolan svarade i samband med språklektioner på enkäten, varav

22 elever läser tyska i skolår 6,

7 elever i skolår 7,

16 elever i skolår 8 och

9 elever i skolår 9.³⁶

2 elever var frånvarande i skolår 6 då enkätundersökningen genomfördes och 2 elever var frånvarande i skolår 9.

Enkätundersökningen genomfördes i gymnasieskolan i

3 grupper årskurs 1 som läser tyska steg 3; 67 elever svarade på enkäten;

2 grupper årskurs 2 som läser tyska 4; 25 elever svarade på enkäten;

1 grupp blandat årskurs 1 och 2 som läser tyska steg 2; 9 elever svarade på enkäten;

1 grupp årskurs 1 som läser tyska steg 1; 24 elever svarade på enkäten;

Dessutom har enkäter besvarats av 21 elever i årskurs 1 som haft tyska på grundskolan men valt att läsa ett annat främmande språk på gymnasieskolan.

Det kan fastställas att eleverna på grundskolan till skillnad från i gymnasieskolan kände mig väl. Enkätundersökningarna genomfördes i mitten av december dvs. eleverna hade deltagit i undervisningen under drygt 4 månader i respektive skolår. Samtliga elever som deltog i undersökningen fick besvara enkäterna under förmiddagen i början av lektionen.

---

³⁵ se bilaga 1-5

³⁶ Skillnaden mellan antal tyskelever är markant mellan skolår 6 och de högre skolåren. Orsaken är att skolan under de senaste åren utvidgat sin verksamhet successivt från en F-6 skola till en F-9 skola. Antalet elever i de senare åren var för höga och många fick söka sig till en annan skola. I och med detta minimerades antalet elever i tyska i skolår 7,8 och 9.

3.4 Analysfasen

För att datainsamlingen skall vara så neutral som möjligt väntar forskaren med analysen tills alla data samlats in. Enligt Jan Hartman befinner han sig då i analysfasen.³⁷ Analysen består av två moment där materialet först skall reduceras genom kategorisering, därefter sker tolkningen av materialet. När data kategoriseras måste forskaren utgå ifrån undersökningens frågeställning. Detta betyder att han klassificerar materialet under olika samlingsbegrepp. Tolkning av data innebär att ”de olika kategorierna ställs i relation till varandra.”³⁸ I min analys har jag valt att kategorisera materialet efter enkäternas frågeställningar. Jag har först jämfört svaren i elevenkäterna från grundskolan och därefter svaren i elevenkäterna från gymnasieskolan. Redan vid utformningen av enkätfrågorna har jag haft i åtanke att systematisera frågorna för att underlätta kategoriseringen i analysfasen dvs. frågeställningen i enkäterna presenterar i sig en kategorisering. Reduceringen av materialet har skett genom att liknande enkätsvar har sammanfattats. Då jag valt att undersöka elevers attityder gentemot sina språkstudier på både grundskolan och gymnasieskolan, har kategoriseringen och jämförelsen av datamaterialet kunnat ge mig en bild av hur elevernas uppfattning är och hur svaren hänger samman.

4. Resultat och analys av enkätundersökningen

I föreliggande kapitel kommer jag först att redovisa enkäterna jag samlat in från grundskoleeleverna och därefter från gymnasieeleverna som läser tyska steg 3 och steg 4. Därpå presenterar jag enkätresultaten för eleverna som valt tyska som nybörjarspråk, steg 1 och steg 2, på gymnasieskolan. Slutligen redovisar jag enkätresultaten för de elever som haft tyska under sin grundskoletid men som på gymnasieskolan valt att börja med ett annat modernt språk. Enkäterna finns i sin helhet återgivna under resp. bilaga i slutet av uppsatsen. De citat jag valt att redovisa i analysen representerar liknande svar eleverna har gett. När det har varit stor variation bland svaren har jag valt att presentera ett större antal citat.

---

³⁷ Hartman, Jan, s. 286f.

4.1 Enkätanalys: grundskolan skolår 6/7/ 8/9

Enkätundersökningen utfördes i december. Av de 54 tyskstudierande eleverna har 50 svarat på enkäten, varav 20 elever går i skolår 6, 7 elever skolår 7, 16 elever skolår 8 och 9 elever skolår 9. Jag har valt att omformulera fråga 7 åt elever i skolår 9. Jag antog att eleverna i avgångsklassen hade en mer realistisk bild av huruvida de kommer att fortsätta med sina tyskstudier på gymnasieskolan.

Fråga 1. Varför valde du att läsa tyska?

Eleverna hade generellt en positiv inställning till tyska när de valde att läsa språket. Majoriteten uppger att det verkade roligt, kul, intressant, ett bra språk eller så uppger de att de helt enkelt ville lära sig tyska. Några av eleverna jämför med franskan och spanskan och menar att det verkade lättare med tyskan. 3 elever av 50 som ingick i undersökningen på grundskolan uppvisar en mer negativ attityd. Här anger eleverna att de blivit tvingade av sina föräldrar att läsa tyska.

Ett ofta förekommande skäl när eleverna anger val av tyska är att de har någon personlig anknytning till tysktalande länder. Många har tyska släktingar de besöker och de uttrycker en önskan om att få närmare kontakt med dem genom språket.

Jag valde tyska därför det är ett bra språk och för att några av mina släktingar bor i Tyskland så då kan jag prata med dem på tyska.

Därför jag har många släktingar i Tyskland. Så om jag kanske vill utveckla språket, så kanske jag kan åka till dem och bo där, för att försöka förbättra mig i språket.

Eleverna talar också om att tyska är användbart i samband med semester.

För att jag och min familj åker mycket skidor i Tyskland och Österrike så då är det bra att kunna tyska.

Jag vill lära och jag kommer att behöva det för att jag gillar att åka skidor i Österrike.

Ytterligare ett argument för att läsa tyska är att någon i familjen kan språket och att man kan få hjälp hemifrån. Några av eleverna anser att tyska är ett viktigt handelsspråk och de tycker att språket kan vara användbart i ett framtida yrke.

---

³⁸ Ibid., s. 288

Fråga 2. Varför valde du INTE att läsa franska eller spanska?

De flesta eleverna anger att franska och spanska verkar svårare och tråkigare än tyska. Många poängterar att tyska är ett bra språk. En elev hade hört att franska och spanska har jobbig grammatik, en annan att de har svårare uttal än tyska. Två elever argumenterar med att de aldrig har varit i vare sig Spanien eller Frankrike respektive inte åker dit så ofta.

Några framhäver att de inte kommer att få nytta av dessa språk.

Av enkätsvaren framgår det att franska är minst populärt bland eleverna.

Fråga 3. Vad har varit bra med tyskundervisningen hitintills?

Majoriteten av eleverna är nöjda med sin undervisning, de anser att det har funnits variation i undervisningen och att de har lärt sig mycket. Det framgår att eleverna gärna spelar en aktiv roll där tonvikt läggs på muntliga inslag i undervisningen. Många elever uttrycker att tyskundervisningen har varit rolig. Några elever nämner att läraren har varit bra och många elever i skolår 6 och 7 menar att det har varit bra med läxor.

Jag vet inte så mycket men lekarna har varit roliga. Det är ganska bra med läxorna också för jag har lärt mig ganska mycket. Hörövningar var också roliga.

Jag tycker det är bra att vi är en liten grupp för man får mer hjälp. Det är bra när vi pratar muntligt i en grupp.

Fråga 4. Vad har varit mindre bra?

Ett påtagligt stort antal elever i skolår 6 nämner att de blir störda av andra elever under lektionen och att de därför har svårigheter att koncentrera sig på undervisningen. Många elever nämner återigen läxor. De tycker att det är jobbigt men inser samtidigt vilken nytta de har.

Att alla är så okoncentrerade när någon annan vill lära sig något. Och mycket läxa.

Jag tycker nog inget har varit mindre bra, förutom läxorna. Det var mycket ett tag och så hinner man nästan inte göra andra läxor.

Att vi har haft glosor varenda vecka fast det är bra också för man lär sig mycket.

Elever i skolår 8 och 9 menar att de haft för mycket genomgångar i grammatik och att hörförståelsen har varit svår. Det är många i den här gruppen som uttrycker att lektionerna är tråkiga. Någon tycker att man bör tala mer tyska.

Fråga 5. Hur tycker du att språkundervisningen skall vara?

Även under denna fråga nämner ett stort antal elever att det är viktigt att det är tyst och lugnt i klassrummet. Det understryks att undervisningen framför allt skall vara rolig men samtidigt lärorik och intressant. Det skall även vara lätt att förstå läraren och undervisningen skall utformas så att eleverna kan ta till sig vad som lärs ut. En elev påpekar vikten av att läraren berömmar sina elever. Eleverna efterfrågar variation på undervisningen med skriv -, hör -, och talövningar.

En undervisning ska vara lätt att förstå och den ska vara rolig

För det första tycker jag att man ska se fram emot lektionerna, alltså att det ska vara kul. Och man ska lära sig nya saker hela tiden.

Allt för att förbättra kvalitén och att man ska göra olika saker på lektionerna och inte samma saker hela tiden för då är det tråkigt.

Fråga 6. Vilka förväntningar har du på språkläraren?

Bland eleverna i skolår 6 framhävs det återigen att det är viktigt att läraren skall kunna skapa arbetsro i klassrummet. Läraren skall vara sträng när det behövs men samtidigt hjälpsam och snäll. Hon /han skall även vara rolig och kunna lära ut på ett effektivt sätt. Det nämns att det är viktigt att läraren är rättvis och att hon/han skall ge lika mycket hjälp till alla. Vidare skall läraren ha tålamod och kunna lyssna på eleverna. Några av de äldre eleverna i skolår 8 och 9 tycker att det är viktigt att läraren skall kunna målspråket bra, man lägger även vikt på att hon behärskar det svenska språket.

Att de ska vara stränga men inte för stränga och att de ska vara roliga.

Att läraren är villig att förstå, är rättvis och hjälper en när man behöver. Läraren måste göra undervisningen kul, annars är det tråkigt med tyska.

Att hon tar ansvar för det hon gör, lära eleverna. Hon ska kunna språket flytande och man ska förstå henne när hon talar svenska, om det skulle behövas.

Fråga 7. Till elever i skolår 6 / 7 / 8

Kommer du att fortsätta med tyska de närmaste skolåren?

Majoriteten av eleverna menar att de kommer att fortsätta med tyska framöver. De uttrycker att de vill bli ännu bättre och att det hade varit synd att sluta när de redan kan så pass mycket. Några elever nämner att de gärna vill lära sig ytterligare ett språk utöver tyska. Tre elever besvarade denna fråga med ett klart nej.

Ja det kommer jag. Jag kan så pass mycket att jag inte vill lämna det. Jag vill bli ännu bättre.

I gymnasiet så tror jag att jag byter till något annat, man måste ju förnya sig.

Fråga 7. Till elever i skolår 9

a. Kommer du att fortsätta med tyska på gymnasiet?

b. Varför/ Varför inte?

Hälften av de tillfrågade visste med säkerhet att de skulle fortsätta med sina tyskstudier. De vill gärna utveckla språket och en elev anser att det är bättre att kunna ett språk bra än två språk mindre bra. En annan menar att trots att hon egentligen inte vill fortsätta med tyska så tycker hon att det blir svårt att påbörja ett annat språk.

a. Jag vill inte egentligen. b. Eftersom jag redan valt tyska från första början så är det nog ingen idé att byta språk, för då blir det svårt så det är bra o fortsätta med tyskan.

a. Jag kommer att fortsätta. b. Man kan ha användning av det i framtiden.

Fråga 8. Vad är det viktigaste för dig när du lär dig ett språk?

Majoriteten av eleverna i skolår 6 ger på denna frågan ett mycket kortfattat svar: man vill framförallt ha roligt när man lär sig ett språk. Några elever svarar att de vill lära sig mycket och att de vill prata tyska under lektionerna. Fåtalet elever ger här en mer ingående beskrivning om vad de tycker är viktigt. En elev vill lära sig många nya ord samt rätt uttal. Från och med skolår 7 blir svaren mer detaljerade. Eleverna vill ha en bra lärare och lära sig prata och skriva språket. Det nämns att tyska är viktigt för det framtida arbetslivet.

Att jag har förståelse för det jag lär mig. Att det sätter sig i huvudet som ett minne. Kunna många ord: glosor. Utan ord kan man varken tala eller skriva.

Att man lär sig först glosor sen grammatiken.

Att kunna förstå och göra mig förstådd i tal och skrift.

Inte läsa för svåra texter o s v. så man vet vad orden betyder, sen kan man göra det svårare och svårare. Lära sig glosor i början.

4.2 Enkätanalys: gymnasieskolan årskurs 1, tyska steg 3 och årskurs 2, tyska steg 4

Enkätundersökningen har genomförts på gymnasieskolan i samtliga 3 grupper årskurs 1 som läser tyska steg 3 och i samtliga 2 grupper årskurs 2 som läser tyska steg 4. Sammanlagt svarade 92 elever på enkäten med följande fördelning: I årskurs 1 besvarade 67 elever enkäten, i årskurs 2 besvarade 25 elever enkäten.

Fråga 1. Varför valde du att fortsätta med tyska på gymnasieskolan?

Den stora majoriteten anger att de valt att läsa vidare p g a att det är bättre att lära sig ett språk bra än två språk halvdant. Många av eleverna menar att om de redan har läst språket i fyra år så kändes det självklart att fortsätta. En elev nämner att det skulle kännas oseriöst att välja ett språk på steg 1. Uppfattningen om tyska är att det är ett roligt/ ballt/ intressant/ stort/ lätt språk. Eleverna vill utveckla och fördjupa sina kunskaper i språket. Några elever skriver att de inte orkade med att lära sig ett nytt språk. Det betonas att tyska är ett bra språk att kunna inför det framtida arbetslivet och att tyska är ett viktigt handelsspråk. En elev påpekar att det i framtiden kommer att ge bra meriter att kunna extra språk.

Tyckte inte att de andra språken lät roliga/ intressanta och tänkte att om jag nu har läst tyska i fyra år kan jag lika bra fortsätta.

För det är ett hyfsat stort språk. Man kan utnyttja språket i handel och tyska är helt enkelt ett hur coolt språk som helst.

Om man redan har börjat med ett språk tycker jag att det är lika bra att lära sig det bättre. Det är onödigt att ta något annat, för då har man två språk i huvudet som man kan lite av och de kommer man att glömma så fort man slutat skolan.

Fråga 2. Vilka förväntningar hade du när du började läsa tyska på gymnasieskolan?

Många elever trodde att språkundervisningen skulle bli svårare på gymnasiet med fler inslag av grammatik. De ville utveckla språket, lära sig mer tyska och de efterfrågade repetition av grammatiska regler. Några elever bär med sig dåliga erfarenheter från högstadiet och

efterfrågar en bättre lärare. Dessa elever är oroliga för att inte klara av fortsättningskursen. Några förväntade sig att tyngdvikten skulle läggas på den muntliga färdigheten.

Mina förväntningar av tyskan när jag började på gymnasiet var att det skulle bli mer muntliga diskussioner och att lära mig mer grammatik.

Jag hoppades på att vi skulle ta en repetition av alla regler osv. eftersom alla kom från olika skolor och lärt sig olika grejer och olika mycket.

Pedagogiska lärare som håller sig till läroplanen. Gärna en bra repetition av tidigare kunskaper för att eleverna ska anpassa sig till läronivån.

Fråga 3. Tycker du att dina förväntningar blev uppfyllda? Skriv varför eller varför inte.

För första gången i undersökningen upplever jag att eleverna i hög grad gett varierande svar. Vissa är besvikna och menar att deras förväntningar inte alls blivit uppfyllda. Andra är mycket nöjda och tycker att undervisningen är precis så som de föreställt sig. Någon anser att de haft för mycket grammatik en annan för lite. Den ena tycker att tyskan varit lättare än förväntat en annan att den varit svårare. Ett antal elever uttrycker sin besvikelse över att undervisningen ligger på samma nivå som på grundskolan. Det är för mycket repetition.

Än så länge tycker jag att vi bara har haft samma grammatik som i 9:an och vi pratar inte så mycket tyska på lektionerna. Fast vi har ju så klart andra glosor.

En elev som undervisas i samma klass menar:

Jag tycker att vi pratar mer, (inte bara lyssnar) vilket för mig är en stor förbättring och att det var som jag hoppades på.

En annan klasskamrat skriver:

Grammatiken - ja. Vi har haft ganska mycket mer grammatik än i grundskolan. Vi har inte fått prata så fritt, men i början kände vi ju inte varandra.

Ja det tycker jag. För på en termin tyska i gymnasiet har jag lärt mig mer användbara saker än ett helt år på grundskolan.

Många elever poängterar vilken betydande roll läraren har när det gäller deras språkutveckling. Även här är uppfattningen mycket varierande:

Ja gruppen är absolut lugnare och läraren är Bra! Så jag är nöjd, filmer har också visats.

Nej. För att läraren gick rakt på annat och kollade inte vad man läst eller gjort innan.

Nej, vi blev indelade i grupper efter vad vi stod i tyskan, jag kom i den bästa. Men vår lärare pratade bara tyska så jag förstod inget alls. Och det var vi många som inte gjorde. Så jag börjar tycka illa om tyskan.

Nej, inte riktigt. Den läraren som nyligen slutat tyckte inte om mig och var jämt på mig till slut fick jag ingen lust att läsa tyska. Varje läxa vi hade gjorde jag slarvigt i sista sekund. Vilket inte är likt mig.

Fråga 4. Hur tycker du att språkundervisningen ska vara?

Många elever uttrycker att de vill ha en rolig och intressant undervisning. Generellt tycker de att undervisningen skall vara variationsrik med inslag av film, ord- och grammatikövningar, praktiska övningar, översättning av texter, glosförhör, eget arbete, temaarbete och klassresor till Tyskland. Grammatiken ska inte undervisas avskilt utan vävas in i andra övningar. Eleverna efterfrågar föreläsningar och att läraren skriver på tavlan när det gäller de mer teoretiska bitarna. Man vill att undervisningen ska vara anpassad till eleven. Det nämns att eleverna i språkklasser inte känner varandra så väl och därför föredrar ett antal elever skriftliga övningar eller arbete i grupp framför muntliga övningar. Några elever efterfrågar fler repetitioner.

Den ska vara rolig och läraren ska vara positiv. Den ska också gå djupare in i hur de lever i landet där man pratar språket tex. se film, läsa tidningar och att läraren berättar.

Rolig inte så allvarlig och visst ska man följa kursplanen, men det är roligare och då lättare att lära om man slänger in lite annorlunda saker inte bara det som måste vara med.

En elev framhäver hur viktigt det är med en bra arbetsmiljö:

Tycker att arbetsmiljön ska vara så bra att man får chansen till att bli bra på tyska. Framförallt ska det vara tyst.

Jag tycker att man ska försöka läsa lättare böcker så att man får ett flyt i språket och kan utifrån det bygga egna meningar.

Fråga 5. Vilka förväntningar har du på språkläraren?

De flesta eleverna vill att läraren ska vara en positiv, trevlig och glad person som lär ut ämnet på ett sätt så att eleverna kan ta till sig den nya kunskapen, de ska kunna följa undervisningen. Läraren ska ha förmåga att inspirera, lyssna på samt hjälpa eleverna om så behövs. Hon/ Han skall kunna sitt ämne, tala språket felfritt och vara intresserad av det. Eleverna förväntar sig att hon / han tar hänsyn till att alla lär sig på olika sätt, använder sig av olika tekniker samt är kreativ och nytänkande.

Att hon ska förstå när eleverna tänker.

En kunnig lärare som är professionell inom språket och kan hantera det. Personen i fråga skall på ett bra sätt lära ut så att eleverna på bästa sätt förstår.

Total språkkunnighet, gärna från landet, de kan lära en saker som ingen annan kan.

Läraren ska lyssna mycket på elevernas önskemål, för det är trots allt eleverna som vet vad de behöver träna på.

Fråga 6. Vad är dina mål när du lär dig ett främmande språk?

Den största andelen elever lägger störst vikt på muntlig färdighet dvs. deras mål är att kunna kommunicera med människor i de tysktalande länderna. De vill kunna förstå språket när de kommer utomlands och de vill kunna använda sina språkkunskaper i det vardagliga livet. Många har som mål att kunna prata tyska flytande. Några få elever svarar att de vill lära sig grammatiken och utöka ordförrådet. Två elever nämner att de vill få ett bra betyg i ämnet. En elev svarar att hon /han inte har några mål alls men att det är kul att kunna lite mer än bara svenska och engelska.

Mina mål är att kunna tala språket med en tysktalande person. Att kunna använda grammatik när jag pratar och utveckla mitt ordförråd.

Jag skulle vilja lära mig kommunicera kanske skriva något, men det viktigaste är nog att kunna förstå språket .Det är även bra om man ska plugga utomlands.

Jag vill kunna hålla en diskussion eller dialog, utan att jag måste skriva ner det innan.

4.3 Enkätanalys: gymnasieskolan årskurs 1 och 2, tyska steg 1 och tyska steg 2

I årskurs 1 som läser steg 1 svarade 24 elever på enkäten. Här var 5 elever frånvarande.

Tyska steg 2 är en blandning av elever från årskurs 1 och årskurs 2. 9 elever svarade på enkäten. Gruppens tysklärare informerade mig om att 7 elever, d v s nästan 50% av eleverna, inte var närvarande den dag enkätundersökningen genomfördes.

Fråga 1. Varför valde du att läsa tyska på gymnasieskolan?

Fråga 2. Vilket språk läste du på grundskolan?

Jag har valt att väva samman resultaten från Fråga 1. och Fråga 2. då enkätsvaren visade att valet av tyska som nybörjarspråk har samband med vilket språk eleverna läst under

grundskoleåren. Enkätsvaren visade att ca. en fjärdedel av eleverna hade haft tyska på grundskolan och att de åter valt tyska för att få en nystart på gymnasieskolan. Avhoppen i spanska var i de två klasserna något mer omfattande än i franska. En elev hade läst spanska på grundskolan, därefter italienska steg 1 på gymnasieskolan. Majoriteten av eleverna svarar att de ansåg att språket de läst under grundskoleåren varit för svårt och att de valde tyska för att de ansåg det vara det lättaste språket att lära sig. Svaren kommer i lika mån från elever som läst spanska tidigare som från elever som läst franska. Några menade att tyska verkade vara ett kul språk och användbart i framtiden. En elevs familj hade lägenhet i Österrike, en annan ville flytta till Österrike framöver. En del elever kommer från språkinriktade program och läser flera språk samtidigt. En annan valde tyska därför att han/hon ville motbevisa sina fördomar att språket är tråkigt.

För att jag tyckte det verkar lätt o intressant. (spanska på grundskolan)

Jag tycker det verkade kul och ville lära mig en del grundkunskaper i detta språk. Dessutom är det ett världsspråk. (franska på grundskolan)

Jag valde det för att jag läst det innan och ville få en lugn start på gymnasiet.

För att tyska är alltid bra att kunna. Det verkar också vara ett intressant språk. (tyska på grundskolan)

Det är roligt och ganska lätt att lära sig + det är ett språk många talar. (spanska på grundskolan)

Fråga 3. Vilka förväntningar hade du när du började läsa tyska på gymnasieskolan?

Ca. hälften av eleverna svarade att de inte hade några förväntningar alls. En del av eleverna hoppades på att lära sig grunderna i språket, andra ville bli så pass bra att de kunde använda det som turistspråk. Enstaka elever trodde att tyska kommer att bli svårt med grammatiken och man förväntade sig många läxor, andra trodde att det skulle bli kul. Eleverna jämför även under denna fråga med språket man läst i grundskolan och tror att tyska kommer att bli lättare att lära sig. Några elever hade valt tyska för att få ett bra betyg.

Tja, egentligen har man inget val, man måste välja ett språk. Tyska är mest intressant och jag hade väntat mig att lära språket.

Jag hade hopp om att mötas av ett språk olikt franska och spanska. Ett språk med klar struktur och likheter med svenskan, något jag kan ha nytta av i någon form i framtiden.

Att få lära mig tala turisttyska. Att jag skulle lära mig så pass mycket tyska så att jag skulle klara mig i Tyskland.

Att det skulle vara lättare än mitt tidigare språk franska. Jag trodde också att det skulle vara lättare att lära sig eftersom det är flera ord som liknar svenskan.

Fråga 4. Tycker du att dina förväntningar blev uppfyllda? Skriv varför eller varför inte.

De elever som hade en positiv inställning inför språkvalet, de som trodde att språket skulle bli lättare att lära sig, roligt och intressant, anser generellt att förväntningarna blivit uppfyllda. De som trodde att det skulle bli mer grammatik tycker att språkundervisningen har visat sig vara så. En elev påpekar att i och med att det är så många andra i klassen som haft tyska förut så kommer det att vara svårt att få ett bra betyg i ämnet. Många elever som angav att de inte hade några förväntningar alls har lämnat denna fråga obesvarad.

Ja, det tycker jag att de blivit. Tyskan har klar och ordentlig struktur och är perfekt för en svensk som nybörjarspråk i mitt tycke pga. likheterna mellan språken.

Ja jag har lärt mig mycket och det är inte ett så hemskt språk som jag trodde.

Fråga 5. Hur tycker du att språkundervisningen ska vara?

De flesta eleverna anger att de vill ha variation i sin undervisning och ett ansevärt antal vill lägga tyngd på muntliga aktiviteter under lektionen. Undervisningen skall framför allt vara rolig, man vill att läraren skall gå fram i lagom takt samt repetera ofta – något som även poängteras i svaren under fråga 6. De vill se på film, ha noggranna genomgångar och inte för mycket grammatik. Majoriteten av eleverna vill ha undervisningen som den är för tillfället.

Jag tycker att den ska vara mångsidig. Jag tycker att det är viktigt att arbeta på många olika sätt.

Avslappnad, stegvis och informativ. Man ska lära sig de delar av språk man har nytta av först och det grundligt. Finliret kan komma sen.

Aktiv. Man ska få chans att prata mycket och öva. Så att det inte blir så jobbigt när det är prov.

Fråga 6. Vilka förväntningar har du på språkläraren?

Eleverna förväntar sig att läraren skall vara kunnig i sitt ämne, att hon/ han har tålmod. Många framhäver att läraren inte skall gå fram för snabbt med undervisningen utom i lagom tempo, anpassat till eleverna. Läraren skall vara rolig, är trevlig, positiv och hjälpsam. Det är viktigt att hon/ han är rättvis och behandlar alla lika, tydlig och har förmåga att motivera eleverna. Läraren skall även ha förståelse för att alla elever inte har lika lätt att lära sig språket.

Att hon ska kunna mycket och lära ut bra. Ta det i en bra takt så man hinner med. Att upprepa efter varje lektion är bra om man lär sig något nytt på en lektion, repetera det på nästa. Kunna sin sak, gå in med en positiv attityd för att kunna ändra ev. negativa elever.

Ha stor potential för språket i fråga och även vara allmänt glad. Läraren ska också föra en varierad undervisning.

Fråga 6. Vad är dina mål när du lär dig ett främmande språk?

De allra flesta eleverna anger att de vill kunna tyska så pass väl att de kan göra sig förstådda när de är i ett tysktalande land. Ett fåtal elever anger att de vill kunna prata språket flytande.

4.4 Enkätanalys: gymnasieskolan årskurs 1, annat modernt språk än tyska, steg 1

Enkäten besvarades av totalt 24 elever som läst tyska under grundskoletiden men som valt att läsa ett annat främmande språk på gymnasieskolan. Enkätundersökningen genomfördes i följande grupper, samtliga steg 1: spanska, franska, italienska och japanska. I spanskgruppen svarade 8 elever på enkäten, i franskgruppen 3 elever, i italienskgruppen 7 elever och i japanskgruppen 6 elever.

Fråga 1. Varför valde du att läsa tyska på grundskolan?

Många elever uppger att de valde språket då de har släktingar i Tyskland eller så är det en familjemedlem som kan tyska. Någon menar att tyska verkar vara ett bra språk att kunna i framtiden. Ett antal elever anger att det bara fanns franska som andra alternativ och att valet föll på tyska då det verkar lättare. Man menar även att tyska är mer användbart än både franska och spanska.

För att det kan vara bra p.g.a. Tyskland har över 80 miljoner invånare och ligger nära Sverige.

Jag valde spanska men det var för många som valde det så då fick jag tyska.

Fråga 2. Vilka förväntningar hade du när du började läsa tyska?

Majoriteten av eleverna svarar att de ville lära sig att prata tyska någorlunda bra. Några ville gärna kunna tyska så pass bra att de skulle kunna använda sig av språket när de reste till

Tyskland. Andra hade inga förväntningar alls eller så trodde de att det skulle bli ett svårt språk att lära sig.

Att lära mig småprata först och främst, klara mig i Tyskland. Senare var mitt mål att skriva grammatik perfekt.

Att det skulle vara svårt och roligt, men det var lätt och tråkigt.

Fråga 3. Tycker du dina förväntningar blev uppfyllda?

8 elever svarade att de varit missnöjda med läraren och med undervisningen. Resterande elever uttalar sig positivt i denna fråga. En elev hade varit i Lübeck med sin tyskgrupp och blev positivt överraskad hur bra hon kunde använda språket.

Läraren jag hade under de första två åren var i ärlighetens namn inte speciellt bra. Under 8:an och 9:an lärde jag mig knappt något, min motivation tröt.

Ja, jag pratar väldigt bra tyska tack vare otroligt bra lärare, läraren var också engagerad.

Fråga 4. Vilket annat främmande språk har du valt på gymnasieskolan och varför?

Större delen av eleverna som svarade på enkäten hade valt att läsa spanska. Några av eleverna hade tröttnat på tyska och ville prova på ett nytt språk. En elev menar att spanska är bra att kunna för sitt framtida yrke. De elever som valde japanska menar att det verkar vara ett intressant, kul, underbart eller vackert språk. Majoriteten av eleverna som valde italienska tyckte att tyska var ett fult språk i jämförelsen med italienska. De hade tröttnat eller tyckt att tyskan började bli för svår.

Jag läser nu spanska för att jag tror inte jag skulle klara av tyska steg 4, i och med att jag hade svårt med tyska steg 3.

Japanska, intressant och vackert språk, älskar det!

Italienska, för att jag alltid velat lära mig det och för att jag inte alls tycker om tyska.

Fråga 5. Ångrar du att du inte fortsatte att läsa tyska på gymnasieskolan?

Under denna fråga hade eleverna enbart två svarsalternativ – ja eller nej. Av de 24 eleverna var det enbart 2 som kryssade för ja- alternativet. 3 elever hade själva ritat in ett kryss mellan alternativen och svarat med: njaa..., delvis, ibland. Resterande elever svarade med nej.

Fråga 6. Om du svarade ja på fråga 5., varför ångrar du dig?

Två elever hade svarat ja på fråga 5. Den ena eleven menar att hon/han glömt det mesta av tyskan och skulle gärna vilja kunna språket mycket bättre. Den andra eleven tycker att det är svårt att sätta sig in i spanskan och att det tyska språket efter lång undervisning sitter kvar.

En av de 3 eleverna som hade kryssat i eget svarsalternativ är av uppfattningen att det hade varit bra att lära sig tyska helt, samtidigt som det är bra att lära sig flera språk. En annan skriver att kunskap är makt och att det är onödigt att gå miste om den. Den tredje eleven ångrar sig ibland då det är svårt att lära sig ett nytt språk och att hon/han ofta blandar ihop språken.

Fråga 7. Hur tycker du att språkundervisningen ska vara?

Eleverna vill ha ett lagom tempo samtidigt som undervisningen ska vara rolig och omväxlande. De efterfrågar många upprepningar av tydliga genomgångar. Undervisningen ska vara lättbegriplig med en variation av självständigt arbete och arbete i grupp. Eleverna vill gärna få inslag av film och övningar där de får använda språket muntligt. Läraren ska inte tala målspråket hela tiden, det är viktigt att anpassa undervisningen efter kunskapsnivån i gruppen. En elev menar att det är viktigt att läraren använder sig av kursboken då det förenklar självstudier hemma.

Mycket läsning och skrivning kombinerat. Först bör man kunna skriva, vad gäller tyska i alla fall, för det är ett så svårt språk, sen kan det muntliga och hörförståelsen komma in.

Hård och mycket talande.

Rolig, inte för snabb, inte så mycket läxor. Utan man arbetar på lektionen mycket.

Fråga 8. Vilka förväntningar har du på språkläraren?

Eleverna menar att läraren ska undervisa på ett sätt så att alla kan följa lektionerna. Undervisningen får inte bli för tråkig och enformig. Det är viktigt att språkläraren är självsäker, trevlig och tycker det är roligt att undervisa. Hon /han ska lyssna på och uppmärksamma elevernas önskemål. Läraren ska behärska målspråket och tala tydligt.

Att han ska kunna förklara på olika sätt & själv vara glad och intresserad.

Att det ska vara roliga och intressanta lektioner. Man lär sig bäst i en sådan miljö.

Att de gör få eller inga fel alls och tåls att lyssna på utan att somna.

Fråga 9. Vad är dina mål när du lär dig ett främmande språk?

De flesta eleverna skriver att de vill kunna språket så pass bra att de ska kunna få användning av det i framtiden. Största vikt läggs på muntlig färdighet: eleverna vill kunna samtala, kunna förstå och göra sig förstådda i vardagliga sammanhang. Några elever sätter ribban högt och har mål som att kunna språket perfekt. Dessa elever läser fler än ett modernt språk.

Att kunna det grammatiskt korrekt. Att kunna säga samma sak på många olika sätt, uttala rätt.

Perfektion i grammatik och ett mycket bra ordförråd.

Vet inte. För tillfället är det ganska jobbigt och jag vill helst inte ha språk. Men mina mål är väl att ha användning av det i framtiden.

4.5 Sammanfattning av enkätundersökningen

Efter att ha analyserat resultaten av de olika enkäterna, kan jag konstatera att eleverna i grundskolan hade generellt en positiv inställning när de valde att läsa tyska. De tyckte att tyska verkade lättare än både franska och spanska. De poängterar att tyska är ett bra språk att kunna i framtiden. Eleverna i skolår 6 och 7 är nöjda med sin tyskundervisning som de anser är både innehållsrik och varierande. De flesta vill gärna spela en aktiv roll i undervisningen. I skolår 6 framgår det att många elever känner sig störda av stökiga klasskamrater. I skolår 8 och 9 klagar eleverna över för mycket grammatik och ett stort antal elever tycker att lektionerna är tråkiga. De efterfrågar fler muntliga övningar. Undervisningen ska framförallt vara rolig och intressant. Läraren ska utforma sina lektioner på så sätt att eleverna kan ta till sig det som lärs ut. Det är viktigt att läraren är rättvis och har tålmod. Eleverna i skolår 8 och 9 tycker att det är viktigt att läraren talar målspråket bra men poängterar att hon/han även ska behärska svenska. Majoriteten av eleverna i skolår 6, 7 och 8 har för avsikt att fortsätta med tyska under de närmaste skolåren medan enbart hälften av eleverna i skolår 9 med säkerhet visste att de ville fortsätta med tyska på gymnasieskolan. Det viktigaste när de lär sig ett språk är att läraren är bra samt att lära sig att prata och skriva. Få elever i skolår 6 kan uttrycka vad som är viktigt för dem när de lär sig ett språk. Från och med skolår 7 är svaren mer utförliga. Det påpekas att det är viktigt att utöka sitt ordförråd och även att språket har betydelse för framtiden, elever vill bli duktiga inom ämnet.

Eleverna i gymnasieskolan steg 3 och steg 4 har fortsatt läsa tyska efter grundskolan för att de vill fördjupa sina kunskaper. De menar att det är bättre att kunna ett språk bra än två språk halvdant. Många hade stora förväntningar inför sina fortsatta tyskstudier då de antingen haft en dålig lärare i grundskolan eller eftersträfvade en utveckling av sina muntliga färdigheter. Varierande svar ger eleverna på frågan om deras förväntningar hade blivit uppfyllda. Liksom på grundskolan efterfrågar gymnasieeleverna en rolig och intressant undervisning. Generellt vill man ha en variationsrik undervisning. Det nämns att eleverna i språkgrupperna inte känner varandra så väl och därför föredrar ett antal elever skriftliga övningar framför muntliga. Gymnasieelevernas förväntningar på tyskläraren är desamma som grundskoleleverna framförde. Hon/ han ska kunna sitt ämne, tala språket felfritt och vara intresserad av det. Även bland gymnasieeleverna lägger majoriteten störst vikt på att lära sig muntlig språkfärdighet. Många har som mål att kunna prata tyska flytande.

Elever som läser tyska steg 1 och steg 2 i gymnasieskolan angav att de valde tyska för att språket de läst i grundskolan hade varit för svårt. Antal avhopp från spanskan var något högre än från franskan. Det visade sig att ca. en fjärdedel av eleverna hade läst tyska i grundskolan. Hälften av eleverna hade inga förväntningar på sin tyskundervisning. De tror att tyska kommer att vara lättare att lära sig. De elever som hade en positiv inställning inför sitt språkval tycker att deras förväntningar har blivit uppfyllda. Även här anger eleverna att de vill ha variation i sin undervisning. Ett stort antal vill lägga tyngdvikten på muntliga övningar. Läraren ska vara kunnig i sitt ämne. I jämförelse med de andra tyskgrupper poängteras i större utsträckning att läraren förväntas gå fram långsamt eller i lagom tempo i undervisningen. De flesta eleverna vill kunna tyska så pass väl att de kan göra sig förstådda när de vistas i ett tysktalande land. Några elever uttrycker oro inför en orättvis betygsättning då många klasskamrater har läst tyska under grundskoletiden och nu har fördelar av detta.

Elever som hade läst tyska i grundskolan och valde att läsa ett annat språk på gymnasieskolan hade börjat med tyska i grundskolan av liknande anledningar som grundskoleleverna. Några elever hade varit missnöjda med tyskläraren, däremot visade det sig att två tredjedelar varit nöjda med undervisningen. Majoriteten av eleverna hade valt att läsa spanska. De hävdar att de hade tröttnat på tyska och ville istället lära sig ett vackrare och roligare språk. Enbart 2 av 24 elever ångrar beslutet att inte fortsätta med tyska på gymnasieskolan. Undervisningen förväntas vara tydlig och varierande. Läraren ska behärska målspråket och tycka att det är

roligt att undervisa. Eleverna lägger störst vikt på muntliga färdigheter och vill ha nytta av språket i sin framtid.

5. Diskussion

5.1 Resultatdiskussion och slutsatser

5.1.1 Vilka faktorer styrs elever av när de gör sitt språkval?

Av enkätundersökningen framgår att många elever gör sitt språkval utifrån personliga relationer i tysktalande länder och språkkunskaper i deras omgivning. De nämner föräldrar eller syskon som talar tyska och att de kan få hjälp med inläringen hemifrån. Just möjligheten att dra nytta av sina språkkunskaper förefaller vara en primär motivationsfaktor när det gäller språkval. Resultaten från min studie kan inte styrka Bergseths och Edlerts slutsatser när det gäller grundskoleelevernas negativa inställning till hur tyska låter och att Tyskland verkar ointressant.³⁹ Tvärtom skriver både grundskole- och gymnasieelever hur bra det är att få användning av sin tyska i framtiden och fördelarna med att kunna tala språket när man åker till Tyskland eller Österrike.

Micke Jackson poängterar att det falnande intresset för tyska till stor del kan tillskrivas den dåliga stämpel Tyskland bär med sig från krigstiden.⁴⁰ Detta argument finner jag inte i mitt eget arbete. Såväl Bergseths och Edlerts som Jacksons undersökningar omfattar elever som från första början valt att läsa ett annat språk än tyska. Det bör därför vara givet att inställningen till tyskan är mer negativ när eleverna aktivt valt bort språket. Bergseth och Edlert visar att elevernas val av moderna språk är beroende av vilket av dem de uppfattar som roligast under prova på tiden i skolår 6.⁴¹ Trots att ingen av eleverna i deras attitydundersökning framhäver tyska som det roligaste alternativet finner jag samma resonemang bland grundskoleeleverna i min egen studie: valet föll på tyska därför att det verkade vara roligast. Det framgår dock att elevernas intresse för tyska minskar under skolår 8 och 9 och de argumenterar med att undervisningen är tråkig och grammatiken för svår. När det gäller varför eleverna beslutade att inte läsa franska eller spanska kan jag åter dra

---

³⁹ jmf. Bergseth, E. & Edlert, M.; s.78

⁴⁰ jmf. Jackson, M.; s. 37

⁴¹ jmf. Bergseth, E. & Edlert, M.; s.14

paralleller med Bergseths och Edlerts undersökning. Eleverna menar att språken har en jobbig grammatik. Det nämns att man inte är intresserad av att åka till Frankrike eller att man aldrig varit i Spanien.⁴² Däremot poängterar eleverna att tyska är ett bra språk att kunna. Likheter finner jag även när det gäller varför elever valt att fortsätta med tyska på gymnasiet. Både i Bergseths och Edlerts och mitt arbete menar eleverna att det är bättre att kunna ett språk ordentligt än två språk halvdant.⁴³

I många svar i min enkätundersökning lyser det igenom att eleverna har en svävande uppfattning om vad språkstudier innebär. Det vore därför av stor vikt att djupare diskussioner förs både i skolan och i hemmet om vad som krävs av eleverna och vilken betydelse det har att lära sig ett modernt språk. Detta bör ske innan eleverna gör sitt språkval. Medvetenheten om hur pass användbart språket är både utomlands och för ett framtida yrke skulle kunna motivera elevernas språkinläring. Även en koppling till andra ämnen samt ett närmare samarbete mellan språk- och andra ämneslärare skulle kunna bidra till att ett stort antal avhopp från språkstudierna idag förhindras eller åtminstone sänks.

5.1.2 Hur ser eleverna på sin språkundervisning?

Christina Fredriksson påpekar att motivationsnivån i den av henne undersökta nybörjargrupp överlag var mycket låg. Hon argumenterar med att den negativa inställningen kan föras tillbaka till samhällets och skolans signaler.⁴⁴ Tvärt emot vad som gällde i Fredrikssons tyskgupp är elevernas förväntningar på språkundervisningen allmänt höga i föreliggande studie. Skillnaden kan ligga i att skolorna som varit föremål för min undersökning är etniskt och socialt homogena medan detta inte var fallet i Fredrikssons studie.

Eleverna ser en resa framför sig som är fylld av roliga och variationsrika upplevelser. Ändå framgår det att många elever i de högre språkkurserna känner sig besvikna på sin språkundervisning. Det är allt för många som blir desillusionerade efter en tids språkstudier och jag vill åter igen poängtera vikten av att upplysa eleverna om vad ett specifikt språkval innebär. Det framgår tydligt att eleverna lägger stor tonvikt på att kunna tala målspråket.⁴⁵ Generellt har eleverna en mer negativ inställning när det gäller tysk grammatik samt när det gäller läxor. Jag håller med Jackson att det är viktigt med grammatiken, men att det måste

---

⁴² jmf. Bergseth, E. & Edlert, M.; s.22

⁴³ jmf. Bergseth, E. & Edlert, M.; s.37

⁴⁴ Fredriksson, C.;s. 24

⁴⁵ jmf. Bergseth, E. & Edlert, M.; s. 15; Jackson, M.; s. 33f.

läggas större vikt på att göra språket mer levande. Just i detta avseende vill jag nämna Fredrikssons doktorsavhandling som presenterar en mycket ingående undersökning om vilken nytta grammatiken har i undervisningen. Även om läraren försöker tydliggöra ett visst grammatiskt fenomen så avgör elevens mognadsgrad hur denna information mottas. Eleven måste genomgå olika faser för att kunna använda grammatiken rätt i sitt språk. Mer kunskap om elevernas inläring skulle kunna bidra till att effektivisera didaktiken i undervisningen och förhoppningsvis vända den negativa syn elever har på grammatiken.

Läraren har en betydande, ibland avgörande roll när det gäller elevernas syn på språkundervisningen. Eleverna ställer mycket höga krav på läraren: man ska inte bara kunna tyska perfekt utan eleverna anser att läraren även ska kunna förmå engagera dem samt tycka det är roligt att undervisa.⁴⁶ Av enkätsvaren i min undersökning framgår att en och samma lärare har fått helt skilda omdömen. När en elev formligen prisar läraren till skyarna så låter en annan pest och pina falla över densamma. Men att alla har lika lätt att komma överens med varandra är nog ett omöjligt problem att lösa.

5.1.3 Vilka mål har elever när de lär sig ett främmande språk?

Många elever sätter sina mål mycket högt och tror att de ska kunna behärska tyska perfekt efter några års studier. Dessa elever ser grammatiken som ett positivt inslag i undervisningen. Bland gymnasieeleverna uttrycks i större utsträckning än bland grundskoleeleverna en besvikelse över att man inte lärt sig så mycket som man förväntat sig från första början. Även för dessa elever hade det varit till fördel att få upplysning om vilka mål som är reella i språk - undervisningen. Majoriteten av eleverna betonar nyttoaspekten med sina språkkunskaper. De vill kunna kommunicera med tysktalande släktingar eller när de åker på semester till ett tysktalande land. I fråga om vad det innebär att kunna ett språk urskiljer Bergseth och Edlert tre tydliga svarskategorier bland eleverna. Några elever menar att de vill kunna göra sig förstådda och prata relativt flytande. Andra sätter ribban något högre och vill kunna uttrycka sig mer nyanserat på målspråket. En tredje grupp elever påpekar att språkanvändningen är beroende av vilka behov och situationer de utsätts för.⁴⁷ Även om jag inte har kategoriserat elevernas mål för sina språkkunskaper på samma sätt så är resultatet av min studie väldigt likt den indelning Bergseth och Edlert har utarbetat. Framförallt gymnasieeleverna ser nyttoaspekten med tyskan i framtiden. Mindre motivation verkar elever i tyskgrupper steg 1

---

⁴⁶ jmf. Bergseth, E. & Edlert, M.; s. 18; Jackson, M.; s. 33f.

⁴⁷ Jmf. Bergseth, E. & Edlert, M.; s.31

och steg 2 att ha för sina språkstudier. Några uttrycker sin oro över betygsättningen då många klasskamrater läst tyska på grundskolan.

5.1.4 Vilka orsaker föreligger när elever som haft tyska på grundskolan väljer att läsa ett annat språk än tyska på gymnasieskolan?

Trots att majoriteten av eleverna i grundskolan har för avsikt att fortsätta med tyska framöver säger sig hälften av eleverna i skolår 9 att de skulle vilja sluta med sina tyskstudier. Några elever har tröttnat på språket och vill prova på något nytt. Andra menar att språket börjar bli för svårt för dem. Liknande svar ger gymnasieeleverna som valt att läsa ett annat språk än tyska. I sin attitydundersökning visar Bergseth och Edlert att motivationen för engelska är mycket större än för de moderna språken eftersom eleverna i större utsträckning kommer i kontakt med engelskan. Just därför är det lättare att bli duktig i engelska och författarna tror att språket i stor utsträckning fungerar som norm. De tycker sig se en motsägelse när eleverna menar att det viktigaste är att kunna göra sig förstådd men genom sina avhopp visar att de inte är tillfreds med denna kunskapsnivå. Elever avbryter sina språkstudier när de tycker det blir för svårt och inte kan följa undervisningen längre.⁴⁸ Malmberg tar upp diskussionen om en timmässig förstärkning av moderna språk genom Lpo94 har stimulerat fler elever att fortsätta läsa moderna språk på gymnasiet.⁴⁹ Även om jag inte presenterar några statistiska siffror i mitt arbete så kan jag konstatera att elever tröttnar på språkundervisningen allt eftersom språkkurserna kräver mer av dem. Den höga arbetstakt som krävs av både elever och lärare samt brist på individanpassad undervisning kan ytterligare förstärka elevernas negativa inställning till moderna språk.

Jag anser det viktigt att läraren alltid har i åtanke hur elevernas motivation kan stimuleras framförallt hos de elever som överväger att avsluta språkstudierna i förtid. En motivationsgrund för att fortsätta kan de nya reglerna för tillträde till de högre utbildningarna vara. Att ge meritpoäng för alla fördjupade studier i moderna språk i gymnasieskolan kommer förhoppningsvis att uppmuntra elever att fullfölja sina språkstudier. Som jag redan nämnde under inledningen av mitt arbete har jämställandet mellan studieförberedande och ”hobbybetonade” kurser i gymnasieskolan idag medfört att allt fler elever väljer bort svårare kurser till förmån för lättare. En uppvärdering av språkkunskaper kommer på längre sikt att medföra större konkurrenskraft inom yrkeslivet samt vara en tillgång långt senare i livet.

---

⁴⁸ Jmf. Bergseth, E. & Edlert M.; s.79f.

⁴⁹ Malmberg, P., s.24

Malmberg påpekar i sin skrift att allt fler elever väljer att läsa spanska idag.⁵⁰ På gymnasieskolan där min undersökning genomfördes drar italienska och japanska till sig elevernas intresse allt mer. Många elever som läst tyska under grundskoletiden väljer i stället att läsa ett nybörjarspråk. Då alla fördjupade studier i språk som följer kursplanen för moderna språk dvs. även i italienska, ryska, kinesiska osv. kommer att ge meritpoäng inom en snar framtid är det viktigt att fundera över hur just det tyska språket kan göras mer attraktivt i elevers ögon. Det kommer att bli intressant att se vilka språkval elever kommer att göra framöver.

5.2 Metoddiskussion

Jag anser att enkätundersökningen har gett mig en mycket god inblick i hur elever ser på sin tyskundervisning samt vad de förväntar sig av den. Genom att jämföra mina resultat med tidigare forskning har jag kunnat påvisa skillnader och likheter vad gäller elevers attityder beträffande sina tyskstudier. Vidare har jag kunnat tillgodogöra mig viktig information genom att läsa och bearbeta litteratur inom ämnesområdet.

Som jag redan nämnde under kapitel Metod hade jag med fördel kunnat utvidga enkätundersökningen till ytterligare en grundskola. När man betänker det höga antalet gymnasieelever som svarade på enkäterna var antalet elever som läste tyska i skolåren 7, 8 och 9 jämförelsevis lågt. Skolan har under de senaste åren utvidgat sin verksamhet från en F-6 skola till en F-9 skola. Elevantalet i de senare skolåren fick därför reduceras och många, bland dem även tyskstuderande elever, fick söka sig till andra skolor. Påpekas bör att eleverna på grundskolan kände mig väl då den praktiska delen av min lärarutbildning genomfördes där. Jag är väl medveten om att detta kan ha påverkat elevernas enkätsvar subjektivt.

Utöver enkätundersökningen hade elevintervjuer kunnat ge studien ett ytterligare djup och tillföra den mer detaljrik information utifrån enskilda elevers attityder. Den korta tid jag hade till förfogande för undersökningen var dock ett hinder för ovan nämnda arbetsinsatser.

5.3 Slutsatser för mig som blivande tysklärare

Varför och hur elever väljer språk i skolår 6 är för mig en av de intressantaste frågorna. Att de flesta elever valde tyska därför det verkade vara det roligaste alternativet bland de erbjudna

---

⁵⁰ Malmberg, P., s.24

språken påvisar att de endast har en vag tanke om vad språkstudier innebär. Som blivande lärare har jag en given uppgift att redan från första början föra djupare och kontinuerliga diskussioner med eleverna kring språk. Jag anser det vara av största vikt att elever får en realistisk uppfattning om vilka arbetsinsatser som krävs av dem samt vad de kan förvänta sig av undervisningen. För att därefter bibehålla sitt språkintresse samt att förhoppningsvis även väcka andra elevers intresse för ämnet tyska anser jag det angeläget att poängtera språkets betydande roll i elevernas framtid. Att betona hur de kan få användning av tyska i arbetslivet, för utlandsstudier, på semester, med nya bekantskaper kan ge elever framtidsperspektiv i sin syn på språket. Detta bör eleverna påminnas om med jämna mellanrum. Eleverna måste förstå egennyttan av att lära sig språket. Först då, anser jag, kommer de att bli intresserade av vad de gör och tycka att det är roligt.

En annan aspekt som tydliggjordes i min undersökning är att många gymnasieelever som kommer från olika program inte haft möjligheten att lära känna varandra när de sammanstrålar i tyskundervisningen. För att alla, även de blyga eleverna, skall komma till sin rätt ansvarar jag som lärare för att skapa en god och trivsamt stämning i klassrummet. Jag måste få eleverna att känna sig trygga med varandra och vänja sig vid att tala tyska offentligt sinsemellan. Här finns det många olika redskap att tillgå. Lekar och spel där lektionen med fördel kan förläggas ute i det fria, om möjligheter finns gemensamt tyskinspirerad matlagning, besök av utställningar och museer, biobesök eller andra utflykter är några förslag som bör underlätta att elever öppnar sig inför varandra.

Upprepade gånger betonar elever att lärarens roll har stor betydelse när det gäller att bevara studiemotivationen. Att komma underfund med hur jag som lärare kan entusiasmera samtliga elever i en klass är en av de väsentligaste men även svåraste utmaningarna för mig. En förutsättning för att lyckas är att jag som lärare måste lära känna eleverna samt visa ett ärligt intresse för var och en av dem. Först därefter kommer jag att kunna utforma undervisningen individuellt och förhoppningsvis tillfredställande.

Referenser

Bergseth, Elsa & Edlert, Maria: *Attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola, Resultat av en kvalitativ undersökning*; Andreas Lund & Co AB; Myndigheten för skolutveckling; Stockholm, 2003;

Dentler, Sigrid & Molander Beyer, Marianne & Thorson, Staffan: *Goddag enfald eller välkommen mångfald...?*; LMS Lingua4 – 2003; http://www.lms-riks.se/tids/ling_txt/sid24_30_lingua4_03.pdf; 2007-01-27

Fredriksson, Christine: *Erwerbsphasen, Entwicklungssequenzen und Erwerbsreihenfolge, Zum Erwerb der deutschen Verbalmorphologie durch schwedische Schülerinnen und Schüler*; doktorsavhandling; Studia Germanistica Upsaliensia; Uppsala Universitet, 2006;

Hartman, Jan: *Vetenskapligt tänkande, Från kunskapsteori till metodteori*; Studentlitteratur, Lund, 2004;

Jackson, Micke: *Deutsch macht Spaß!*; Examensarbete 10 poäng; Malmö högskola, lärarutbildningen, höstterminen 2006;

Käll, Olle: *Hur behålla språkkompetensen i Sverige?*; LMS Lingua3 – 2006; http://www.lms-riks.se/tids/ling_txt/sprakkompetens.pdf; 2007-01-27;

Malmberg, Per: *De moderna språken i grundskolan och gymnasieskolan från 1960 och framåt*; Skolverket, 2000;

Regeringskansliet: Promemoria: *Förslag till ändrade regler för tillträde till högre utbildning*; Utbildningsdepartementet; 2007;

Trost, Jan: *Enkätboken*; Studentlitteratur, Lund, 2001;

Bilagor

Bilaga 1

Enkät till elever på grundskolan skolår 6, 7 och 8

Jag skriver nu mitt examensarbete och jag skulle bli mycket tacksam om du genom att svara på denna enkät vill hjälpa mig en bit på vägen. Svara så utförligt som möjligt. Du ska svara på enkäten anonymt, så skriv inte ditt namn på pappret.

1. Varför valde du att läsa tyska?

.....
.....
.....

2. Varför valde du INTE att läsa franska eller spanska?

.....
.....
.....

3. Vad har varit bra med tyskundervisningen hitintills?

.....
.....
.....

4. Vad har varit mindre bra?

.....
.....
.....

Vänd →

5. Hur tycker du att språkundervisningen ska vara?

.....
.....
.....

6. Vilka förväntningar har du på en språklärare?

.....
.....
.....

7. Kommer du att fortsätta med tyska under de närmaste skolåren?

.....
.....

8. Vad är det viktigaste för dig när du lär dig ett språk?

.....
.....
.....

Tack för din medverkan!

Bilaga 2

Enkät till elever på grundskolan skolår 9

Jag skriver nu mitt examensarbete och jag skulle bli mycket tacksam om du genom att svara på denna enkät vill hjälpa mig en bit på vägen. Svara så utförligt som möjligt. Du ska svara på enkäten anonymt!

1. Varför valde du att läsa tyska?

.....
.....
.....

2. Varför valde du INTE att läsa franska eller spanska?

.....
.....
.....

3. Vad har varit bra med tyskundervisningen hitintills?

.....
.....
.....

4. Vad har varit mindre bra?

.....
.....
.....

5. Hur tycker du att språkundervisningen ska vara?

.....
.....
.....

6. Vilka förväntningar har du på en språklärare?

.....
.....
.....

7. a. Kommer du att fortsätta med tyska på gymnasieskolan?

.....

b. Varför?/Varför inte?

.....
.....
.....

8. Vad är det viktigaste för dig när du lär dig ett språk?

.....
.....
.....

Tack för din medverkan!

Bilaga 3

Enkät till elever som läser tyska på gymnasieskolan steg 3 och steg 4

För mitt examensarbete har jag valt att göra en attitydundersökning om elevers språkval. Dina svar är mycket viktiga för mig, därför är jag tacksam om du vill svara på frågorna så noga som möjligt. Du skall svara anonymt på frågorna. Är det något du undrar över är du välkommen att kontakta mig på telnr. XXXX XXXXXX.

1. Varför valde du att fortsätta med tyska på gymnasieskolan?

.....
.....
.....

2. Vilka förväntningar hade du när du började läsa tyska på gymnasieskolan?

.....
.....
.....

3. Tycker du att dina förväntningar blev uppfyllda? Skriv varför eller varför inte.

.....
.....
.....

4. Hur tycker du att språkundervisningen ska vara?

.....
.....
.....

Vänd →

5. Vilka förväntningar har du på språkläraren?

.....
.....
.....

6. Vad är dina mål när du lär dig ett främmande språk?

.....
.....
.....

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Bilaga 4

Enkät till elever som läser tyska på gymnasieskolan steg 1 och steg 2

För mitt examensarbete har jag valt att göra en attitydundersökning om elevers språkval. Dina svar är mycket viktiga för mig, därför är jag tacksam om du vill svara på frågorna så noga som möjligt. Du skall svara anonymt på frågorna. Är det något du undrar över är du välkommen att kontakta mig på telnr. XXXX XXXXXX.

1. Varför valde du att läsa tyska på gymnasieskolan?

.....
.....
.....

2. Vilket språk läste du på grundskolan?

.....
.....
.....

3. Vilka förväntningar hade du när du började läsa tyska på gymnasieskolan?

.....
.....
.....

4. Tycker du att dina förväntningar blev uppfyllda? Skriv varför eller varför inte.

.....
.....
.....

Vänd →

5. Hur tycker du att språkundervisningen ska vara?

.....
.....
.....

6.. Vilka förväntningar har du på språkläraren?

.....
.....
.....

7. Vad är dina mål när du lär dig ett främmande språk?

.....
.....
.....

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Bilaga 5

Enkät till elever som läst tyska på grundskolan men som valt att läsa ett annat främmande språk på gymnasieskolan

Mitt namn är Astrid Arkel, lärarstuderande vid Malmö högskola. För mitt examensarbete har jag valt att göra en attitydundersökning om elevers språkval. Dina svar är mycket viktiga för mig, därför är jag tacksam om du vill svara på frågorna så noga som möjligt. Du skall svara anonymt på frågorna. Är det något du undrar över är du välkommen att kontakta mig på telnr. XXXX XXXXXX.

1. Varför valde du att läsa tyska på grundskolan?

.....
.....
.....

2. Vilka förväntningar hade du när du började läsa tyska?

.....
.....
.....

3. Tycker du att dina förväntningar blev uppfyllda? Skriv varför eller varför inte.

.....
.....
.....

4. Vilket annat främmande språk har du valt på gymnasieskolan och varför?

.....
.....
.....

Vänd →

5. Ångrar du att du inte fortsatte att läsa tyska på gymnasieskolan?

Ja

Nej

6. Om du svarade ja på fråga 5., varför ångrar du dig?

.....
.....
.....

7. Hur tycker du att språkundervisningen ska vara?

.....
.....
.....

8. Vilka förväntningar har du på språkläraren?

.....
.....
.....

9. Vad är dina mål när du lär dig ett främmande språk?

.....
.....
.....

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

